

te dobe odsek, ki govori o bibrirskem knezu Pavlu I., zato, ker je to dobo profesor Klaić posebno natanko proučil in ker je Pavel pravi narodni hrvaški knez.

Pametno je uredil pisatelj, da je vse priloge in dokaze razven listin in slik dodal na kraju knjige, da bravca ne motijo citati v tekstu. Knjiga je pravi kras za vsakega domoljubnega Hrvata, zato se nadajamo, da bo kmalu razprodana. Marljivemu zgodovinarju pa želimo trdnega zdravja, da dovrši kmalu še ostale tri zvezke tega krasnega dela. *Ž. Steklasa.*

Ruska književnost.

Dné 26. vel. travna tega leta bo sto let od rojstva največjega ruskega pesnika Aleksandra Sergejeviča Puškina. Rusi hočejo ta dan obhajati z velikimi slavnostmi. Puškin, dasi po materi ni bil Rus, je vendar po očetu in po duhu pravi Rus in prvi narodni ruski pesnik, pa tudi jeden izmed prvih pesnikov tega stoletja v Evropi. Ves ruski narod, oficijelni in privatni, akademije, vseučilišča, šole, društva se trudijo za dostojno proslavo. Izdali bodo ob tej priliki tudi vsa dela pesnikova, sijajno in ilustrirano, kakor tudi jako ceno.

L. N. Tolstoj je napisal novo povest iz sedanjega ruskega življenja z naslovom „Voskresenje“. To povest slavnega pisatelja bo ilustroval umetnik Pasternak, kateri je osebno bil pri grofu Tolstem v Jasni Poljani in se z njim samim dogovoril. Po velikosti bo ta povest največje delo za znanima povestma „Vojna i mir“ in „Ana Karenina“. Izhajala bo v petrograjskem književnem listu „Njivi“.

Povest torej ni še znana širšim krogom in se še ne more o njej nič reči; uredništvo samo oznanja, da ta povest po globokosti mislij in realizmu opazovanja ne zaostaja za njegovimi drugimi deli. Omenjamo še, da bo ta povest izhajala tudi v hrvaškem prevodu, kakor bodo posamezne številke „Njive“ dohajale, v nakladi vseučiliščne knjigarne F. R. Auerja.

Stari antagonizem med Malorusi in Velikorusi se je zopet vnel. Povod temu je dal dr. Ivan Franko s svojim člankom o maloruski (rusinski) literaturi v praškem časopisu „Slovansky Přečled“. Ker je dr. Ivan Franko mlad, nadarjen in jeden izmed prvih in najplodnejših pisateljev rusinskih, se bo težko dal odvrniti od svojega nazora. V tem spisu popisuje ukrajinsko-malorusko književnost preteklih sto let in dokazuje, da so Malorusi od davna imeli svojo književnost in narodopisno samostalnost, našteva maloruske pisatelje in delavce na prosvetnem polju.

Temu nasproti je vstal Velikorus, profesor slavistike na kijeviskem vseučilišču T. D. Florinskij. V nekem kijeviskem listu pobija dr. Franka, češ da Malorusi nimajo narodopisne samostalnosti, ker so le del ruskega naroda, in jezik je jeden sam ruski jezik. Maloruščina je samo dijalekt ruskega književnega jezika, kakor kajkavski hrvaškega. Florinskij dolži štiri milijone avstrijskih Malorusov separatizma, dočim se je 15 milijonov Malorusov v Rusiji že čisto asimiliralo Velikorusom. O tem ne moremo izražati svoje misli, dovolj je, da smo vestno poročali. *V. Bučar.*

Razne stvari.

Nezgoda na železnici.

Nobeno leto se ni toliko vlakov ponesrečilo, kakor lansko leto. Skoro vsak teden so prinesli časopisi nemilo novico o kaki nezgodi. Tudi na slovenski zemlji smo doživeli take žalostne pojave. Tu naj omenimo, kar se je zgodilo blizu Vuzenice v marenberškem okraju dné 17. rožnika lanskega leta. (Glej sliko na str. 254.)

Proti polu peti uri zjutraj pridrdra brzovlak po dravski dolini od Maribora proti Koroškemu. Ko se vlak približa vuzenškemu trgu, zagleda lokomotivni vodja, da se kakih deset metrov pred njim popelja precej veliki plaz čez železno cesto. Kaj sedaj storiti?

Vodja hitro izpusti nasprotni sopar, zavre kolesa, toda vlaka tako hitro ni mogel ustaviti. Kolesa so tekla čez plaz, ki je ležal na cesti, in izgubila železno progo; najhujša nevarnost je pretila.

Še kakih trideset korakov je ostal vlak na železni cesti, pa le tako, da so se kolesa mesto po železu brusila po zemlji. Najedenkrat se prva dva voza (peč) obrneta z železne ceste navzdol proti Dravi, ki teče blizu železne proge. Lokomotivni vodja zavpije svojemu tovarišu: „Sedaj sva v Dravi!“ Ko to izgovori, se parni stroj prevrže na suhem, in vodja skoči s svojim tovarišem iznad stroja. Bila sta rešena!

Kaj pa je bilo s popotniki? Ti so seveda čutili, ko je vlak prišel s tira. Jeden izmed popotnikov je hotel hitro pogledati skoz odprto okno, kaj se je zgodilo. Pa ob tej priči ga vrže neka moč skozi okno navzdol proti Dravi. Ležé na trati je gledal, kako se je vlak zverženo naprej pomikal. Šipe so pokale, stene posameznih voz so se udirale, vozovi razven prvih dveh so sicer ostali na železni cesti, pa vsak je visel drugače. Ljudje v njih so izkušali

pri vratih ven, pa se ni dalo odpreti. Nekateri so pri oknih venkaj lezli. Skoraj sama imenitna gosпода je bila v vlaku: pa kaj v takem hipu imenitnost pomaga!

V okolici so ljudje zapazili, kaj se je zgodilo. Iz Mute se je hitro pripeljal zdravnik, da je ranjencem pomagal. Nekatere trške gospe so dale platna in potrebnih stvari, da bi se ponesrečenim rane obvezale. Žalostno je bilo gledati, kako vsi blede, splaseni tujci izstopajo iz porušenega vlaka. Le jedna sama gospa je bila krvava na obrazu, drugim pa se ni nič hudega zgodilo, dasi so bili v veliki nevarnosti. Sreča je bila, da se vozovi niso popolnoma potrupali; sreča je bila, da sta se samo prva dva voza obrnila navzdol in se odtrgala od ostalih; posebna sreča pa je bila, da je lokomotivni vodja ostal vedno samosvest, da je na vse mogoče načine v kratkem času zaviral vlakov hitri tek. Zakaj drugače bi bil celi vlak utonil v Dravskih valovih. Da se vse to ni zgodilo, bila je res velika sreča pri vsej drugi nesreči.

III. Glasbeni večer, katerega so priredili učitelji „Glasbene Matice“ (6. mal. travna t. l.), se je vsekako dobro posrečil. Občinstva ni bilo ravno veliko, a vsakdo je ostavljal čitalniško dvorano vidno zadovoljen. Obilo hvale si je pridobila pevka gospa Mira Dev za graciozno pesem: „Lahko noč!“ V obče pa moramo reči, da so i ostali umetniki častno in hvalno dopolnili svoje naloge, namreč: gg. Josip Vedral, vijolinist; Julij Junek, čelist; Josip Procházká, pijanist; dr. Pavel Drachsler (za vijolino) in Pavel Lozar (za vijolo).

Narodno blago.

Narekovanje za umrlo materjo.

(Zapisal v Drašičih med Belimi Kranjci J. Barlč.)

Ni še dolgo od tega, kar so v Beli Krajini, kakor še sedaj po nekaterih krajih na Hrvaškem, po Bosni in Hercegovini, narekovali za umrlimi. Narekovale so navadno starejše žene, katere so za to tudi dobile neko nagrado. Ko sem l. 1890. nabiral v Drašičih (župniji metliški) narodno blago, povedala mi je tedaj 73 let stara Ana Kozjan, kako so pred leti v Drašičih narekovali. Narekovala je tako-le za umrlo materjo:

„Jojli mama, mila majčice, kam grete od mene na dalke pote, na dalke pote nespovratljive.“ Iz črne gori v ravno pole, saj čete tam najt' tri hladne

¹⁾ Kadar so narekovale, pristavile so večkrat: „joj mama joj“ in podobne pristavke, izraze žalosti; tedaj bi se prvi stavek tako-le glasil: „Jojli mama, mila majčice, kam grete od mene, joj mama joj, na dalke pote nespovratljive, joj mama joj, oj na dalke pote, joj mama joj!“

zdence. Kada pridete k prvemu zdenci, ne pite mi vi une (one) vodi, od une vodice glavica boli. Kada pridete k drugemu zdenci, ne pite mi vi une vodi, od une vodice srdašce boli. Kada pridete k tretjemu zdenci, ne pite mi vi une vodi, una vodica je nespovratljiva. Jojli mama, mila majčice, saj čete tam najt' tri kola ljudi, oni vas bodo iz dalek poznali. V prvem koli so mila majčica in dragi čačko (oče), oni vas bodo iz dalek poznali in vas bodo tam maj (med) se zvali. — „Hod'te vi, hod'te k nam kola igrat (plesat)!“ — Nute jim se lipo pričajate: — „Ne grem ja, ne grem k vam kola igrat, zakaj (ker) sem jako trudna i nevoljna. Duma (doma) sem pustila drobno dečico, oni so za me tužni i žalostni!“ — Hitite maj njih kito bárovo (borovo). Dokle se bodo za njo jagmili (tekmovali, kdo jo dobi), saj čete ta čas dalek dojtí. V drugem koli so ti srednji ljudi (prijetelji in znanci). Oni vas bodo maj se zvali: „Hod'te vi, hod'te k nam kola igrat!“ — Pokle jim se lipo odrečete: — „Ne grem ja, ne grem k vam kola igrat, zakaj sem jako tužna i žalostna!“ — Tretje kolo je teh mladih ljudi, v njem čete najt' dečico svojo. Saj vas bojo lipo prašali: — „Hod'te vi, hod'te k nam kola igrat!“ — Nute jim se vi lipo zahvalite: — „Ne grem ja, ne grem k vam kola igrat, zakaj sem jako tužna i žalostna!“ — Kada zamažete to belo ruho (obleko), pošljite vi to belo ruho po drobni tici lastavičici, saj vam ga ne bomo oprali v hladni vodici, neg' vam ga bomo oprali v gorkih (grenkih) suzicah. Saj ga ne bomo sušili na hladnem veterci, neg' vam ga bomo sušili na srci svojem. Jojli mama, náredno (lepo, spretno) íme, koga bom ja rada imela? Druge čerkice bodo imele mile majčice, ja vas pa ne bom nikir videla. Jojli mama, mila majčice, joj mama joj!“

To narekovanje je izvestno zelo staro, ima mnogo bajeslovne primesi, pa tudi pesniškega duha. Dobro bi bilo, ko bi se našel kdo, kateri bi je nekoliko objasnili.

Naše slike.

Prva slika v poslednji številki (str. 193) nam pred-očuje izumitelja fotografije Daguerrea (1789—1851). Pač moramo zraven njega imenovati tudi Niépcea, zakaj oba skupaj sta poskušala dolgo, dokler nista pripravila svetlobe, da jima je delala na ploče podobne. Priprava za svetlopis na kovinske ploče se imenuje „daguerreotyp“. — „Pogled v bodočnost“ (str. 201.). Znana je bajna vera našega naroda, da more deklica, zroča v bistri vodi svojo podobo (n. pr. na sveti večer o polnoči), videti tudi svojega ženina. Tudi na naši sliki zre deklica svojo sliko v bistri vodi, a zre tudi, ko jo objema koščena smrt. Zares vse hvale vredna je ta izvirna misel našega mladega umetnika. — Slike v današnji številki so že dovolj pojasnjene v spisih.